

De kracht van samenhang

10
voor
de
leraar

Jaarverslag 2021

Voorwoord

In 2020 zijn wij de weg ingeslagen naar samenhang tussen de verschillende onderwerpen en ontwikkelingen. Dit heeft binnen de sector van de lerarenopleidingen geleid tot veel nieuwe initiatieven en activiteiten in 2021, waarbij de kracht van deze samenhang steeds duidelijker werd. Dit is dan ook direct ons thema voor 2021: *De kracht van samenhang*.

Een belangrijk voorbeeld hiervan is het project *Leraren voor morgen* waarbinnen de hogescholen samenwerken aan de uitvoering van het *Bestuursakkoord Flexibilisering Lerarenopleidingen*. Onder regie van het programmabureau *10voordeleraar* werken de lerarenopleidingen in een aparte projectstructuur aan het realiseren van de gezamenlijke ambities, waaronder het harmoniseren van omgaan met eerder verworven competenties en vrijstellingen, het werken conform de principes van leeruitkomsten en de professionalisering van lerarenopleiders. Dit doen zij door te participeren in een kerngroep, in diverse werk- en klankbordgroepen en door deel te nemen aan kennisdeelsessies en webinars die hiervoor in 2021 zijn georganiseerd.

Maar ook de vele projecten voor de pabo's waarbij *10voordeleraar* betrokken is, vertonen steeds meer samenhang. Naast onze betrokkenheid bij het oprichten van expertisecentra, is een begin gemaakt met een herziening van de rekentoets Wiscat en de doorontwikkeling van het project *Instroom Pabo* (inclusief de toelatingstoetsen). Dit sluit goed aan bij het actieplan pabo *Naar een toekomstbestendig en inclusiever toelatings- en toetsingsbeleid*.

Dit alles natuurlijk naast de traditionele activiteiten, gericht op de borging van de kwaliteit van de lerarenopleidingen door de inzet van de landelijke borgingsinstrumenten kennisbases, kennistoetsen en peerreview. Lerarenopleiders, externe deskundigen, beleidsmakers en werkveld werken in deze activiteiten met elkaar samen. Ondanks een nieuw coronajaar zijn we er ook in geslaagd om de interne organisatie verder te versterken en een nieuwe toetsafnamespeler in gebruik te nemen voor de afnames van de landelijke kennistoetsen.

Voor 2022 staan weer een aantal uitdagingen voor *10voordeleraar* op de rol. Zo is er de verdere realisatie van de ambities van *Leraren voor morgen*. Met betrekking tot specifiek de kennisborging volgt ook een grote operatie: een aangepaste herijking van een groot deel van de ruim zestig kennisbases. En niet te vergeten: de verdere professionalisering van het instrument peerreview. Verder zal aandacht uitgaan naar een andere wijze van landelijke toetsing voor de kennisbases van de tweedegraadslerarenopleidingen. En ook hier hangen de onderwerpen weer sterk met elkaar samen!

Ik wens u veel leesplezier.

Peter Roos, programmadirecteur *10voordeleraar*

Inhoud

Voorwoord	2
1 Inleiding	4
2 Kennisbases	6
3 Peerreview	7
4 Kennistoetsen	9
5 Horizontale kwaliteitsborging tweedegraadslerarenopleidingen	13
6 Leraren voor morgen	15
7 Landelijk Expertisecentrum Jonge Kind	17
8 Instroom pabo	18
9 Rekentoets Wiscat voor de pabo	19
10 Expertisecentrum Over Grenzen	20
11 Financiën	21
12 Verslag Raad voor Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen	22

1 Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2021 *De kracht van samenhang* van het programmabureau *10voordeleraar*.

Van origine werken de lerarenopleidingen binnen het programma *10voordeleraar* met elkaar samen aan de landelijke borging van het eindniveau van de student. De lerarenopleidingen maken hierbij gebruik van de landelijke instrumenten kennisbases, kennistoetsen en peerreview. Zo beschikt iedere student over het benodigde kennisniveau, ongeacht aan welke hogeschool de student zijn opleiding heeft afgerond. Naast het faciliteren van de kwaliteitsborgingsinstrumenten, zijn wij als programmabureau *10voordeleraar* steeds vaker betrokken bij andere landelijke initiatieven binnen de lerarenopleidingen.

Lerarenopleiders vormen de spil van het programma en voeren met ondersteuning van ons de gezamenlijke regie binnen verschillende landelijke netwerken. Leraren uit het werkveld, wetenschappers en andere deskundigen zijn aangesloten. De brede landelijke samenwerking draagt bij aan de kwaliteit van de opleiding en de professionalisering van de lerarenopleider. In de afgelopen jaren is een ongekende horizontale samenwerking op gang gekomen en zijn grote stappen gezet om het landelijk eindniveau van de nieuwe generatie leerkrachten te verhogen en daarmee de kwaliteit van het onderwijs in het werkveld.

Het programma *10voordeleraar* valt onder de paraplu van de Vereniging Hogescholen. De Stuurgroep Lerarenopleidingen draagt de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de programmadoelen. De kwaliteitsborging van het programma is extern belegd bij de onafhankelijke Raad voor Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen.

Binnen ons programmabureau zijn projectleiders werkzaam die de verschillende projecten begeleiden. Algemene ondersteuning en advisering is er op het gebied van communicatie, juridisch, financiën en projectmanagementondersteuning. Daarnaast zijn teams direct betrokken bij de landelijke kennistoetsen op het gebied van ondersteuning constructieteams, functioneel beheer en psychometrie.

Dit jaarverslag is bedoeld voor alle betrokkenen en belangstellenden die meer willen weten over het programma. Als eerste bespreken wij de ontwikkelingen in het verslagjaar rondom de kwaliteitsborgingsinstrumenten en daarna komen de projecten aan bod waar wij een bijdrage aan leveren. Het jaarverslag sluit af met het verslag van de raad. Dit jaarverslag is terug te vinden op www.10voordeleraar.nl.

*Maak kennis met het programma 10voordeleraar door middel van het
introductioniefilmpje op www.10voordeleraar.nl/programma.*

Programmabureau 10voordeleraar,

*Afsanna, Angelique, Arie, Fréderieke, Frits, Gerrit, Gitte, Henk, Ineke, Jack, Jasmijn,
Jeroen, José, Marianne, Monika, Noor, Peter, Rachel, Sheila en Wouter*

2 Kennisbases

Achtergrond

Lerarenopleiders hebben binnen het programma *10voordeleraar* de kennisbases ontwikkeld. Elke lerarenopleiding heeft een landelijke kennisbasis die de kennis en vaardigheden vastlegt die een afgestudeerde student moet beheersen. Er zijn zowel generieke kennisbases als vakkennisbases. Een kennisbasis legt een brede en gemeenschappelijke basis vast. De hogescholen implementeren de inhoud van de kennisbases in hun eigen onderwijs- en toetsprogramma's. In de uitwerking is ruimte voor de profilering van de verschillende hogescholen.

Het werkveld en externe deskundigen hebben de inhoud van elke kennisbasis gevalideerd. Hierbij zijn de kennisbases getoetst aan de laatste wetenschappelijke inzichten van het vak, de ontwikkelingen in het werkveld en veranderingen op het gebied van landelijk beleid. De kennisbases zijn uiteindelijk bestuurlijk vastgesteld.

Lerarenopleiders bespreken tijdens peerreviewsessies onder andere deze kennisbases. Hieruit komen suggesties voor nadere verduidelijkingen, aanscherpingen, of aanpassingen als gevolg van recente ontwikkelingen binnen het vak of het beleid. De lerarenopleiders leggen deze herijkingswensen vast voor het groot onderhoud van de kennisbases. Tussentijds is het mogelijk om wijzigingen door te voeren die geen gevolgen hebben voor het onderwijsprogramma.

Verlagjaar

Uitstel herijking kennisbases door onderwijsontwikkelingen

De planning was dat in 2022 weer een herijking van de kennisbases plaats zou vinden. Dit is uitgesteld in verband met alle onderwijskundige ontwikkelingen. De lerarenopleidingen kennen nog wel de mogelijkheid tot klein tussentijds onderhoud van de kennisbases. Het gaat hier om wijzigingen die geen gevolgen hebben voor het onderwijsprogramma. In 2022 wordt een besluit genomen over de wijze waarop de noodzakelijke grotere aanpassingen, zoals aangepaste kerndoelen en examenprogramma's po en vo, doorgevoerde veranderingen kwalificatiestructuur mbo, en andere specifieke wensen van bijvoorbeeld het Ministerie van Onderwijs Cultuur & Wetenschap die niet langer op zich kunnen laten wachten, alsnog in de kennisbases kunnen worden opgenomen.

3 Peerreview

Achtergrond

Binnen het programma *10voordeleraar* maken de lerarenopleidingen gebruik van een instellingsoverstijgende peerreviewsystematiek. Tijdens de peerreviewgesprekken bespreken de lerarenopleiders met elkaar de domeinen van de kennisbasis of andere specifieke aspecten zoals bijvoorbeeld de afstudeerproducten die de opleiding hanteert. Ze gaan na hoe de domeinen verankerd zijn in hun eigen onderwijs- en toetsprogramma's en hoe ze borgen dat dit eindniveau ook daadwerkelijk behaald wordt. Ze geven elkaar collegiale feedback. De lerarenopleiders maken op deze manier gebruik van elkaars deskundigheid en zijn elkaars *critical friend*. Op basis van de opbrengsten voeren ze verbeteringen door in hun eigen programma en evalueren de resultaten om daar waar nodig bij te stellen. Op deze manier maken zij de interne kwaliteitscyclus rond. De resultaten van peerreview leiden uiteindelijk ook tot horizontale kwaliteitsborging van de opleiding.

In een peerreviewgroep zitten lerarenopleiders en daar waar gewenst sluiten in- en externe deskundigen aan. Alle hogescholen die het vak of de opleiding aanbieden zijn vertegenwoordigd in de peerreviewgroep. Peerreviewvakken die maar door één of twee instellingen worden aangeboden, kiezen vaak voor een gesprek met vertegenwoordigers uit het werkveld, met een andere opleiding of universiteit, of met een vergelijkbare opleiding in het buitenland. Gezien het grote aantal instellingen en locaties is er bij de pabo-vakken voor gekozen om te werken met vijf clusters, waarbinnen de peerreview van de diverse vakken wordt georganiseerd.

Vaak vindt het gesprek plaats aan de hand van casuïstiek ten aanzien van de praktische implementatie van specifieke onderdelen van de kennisbasis. De groepen gaan ook steeds vaker in gesprek over bredere onderwerpen. Bij de pabo's verbindt elk cluster een specifiek thema aan de peerreviewbijeenkomst. De peerreviews versterken de wens tot intensievere horizontale- en verticale samenwerking. Zo bestaat de wens tot meer afstemming op clusterniveau, zoals het gezamenlijk optrekken bij de volgende herijkingsronde en het bespreken van vergelijkbare domeinen met elkaar.

Verlagjaar

Goede werkwijze om peerreviewbijeenkomsten online te organiseren

De peerreviewbijeenkomsten hebben ook in het verslagjaar als gevolg van corona online plaatsgevonden. Er is inmiddels een goede werkwijze ontwikkeld om de peerreviews online te organiseren. Het extranet ondersteunt het online

proces en maakt het mogelijk om als peerreviewgroep centraal documenten met elkaar te delen. Gezien de efficiënte werkwijze zal peerreview ook na corona gedeeltelijk online blijven plaatsvinden.

Toetsing als centraal thema pabo's

Het afgelopen jaar stonden de peerreviewbijeenkomsten bij de pabo's in het teken van de manier waarop de inhoud van de afzonderlijke kennisbases worden getoetst binnen de diverse pabo's.

'Peerreviews houden je scherp op de kwaliteit van je opleiding'

Ana Llamazares, peerreviewlid Spaans

[*Lees meer*](#)

'Peerreview, daar zit muziek in'

Noor van Gils, projectleider 10voordeleraar

[*Lees meer*](#)

4 Kennistoetsen

Achtergrond

De lerarenopleidingen zetten landelijke kennistoetsen in om het eindniveau van de individuele student te borgen. Voor veertien tweedegraadslerarenopleidingen en twee pabovakken worden deze toetsen afgenomen. Een landelijke kennistoets meet of de student over voldoende kennis uit de betreffende kennisbasis beschikt. De toets is leerwegaafhankelijk en is geconstrueerd op basis van de bijbehorende kennisbasis.

Lerarenopleiders van de verschillende hogescholen ontwikkelen binnen constructieteams gezamenlijk de landelijke kennistoetsen. Samen met externe deskundigen borgen ze de vakinhoudelijke, taaltechnische en toetstechnische kwaliteit. De landelijke kennistoetsen bestaan uit meerkeuzevragen en bij een aantal vakken zijn ook open invulvragen opgenomen.

De hogescholen nemen op hun eigen locaties de landelijke kennistoetsen digitaal af. Na de toetsafname worden de resultaten geanalyseerd en de cesuur bepaald volgens een wetenschappelijke methode. De onafhankelijke Raad voor Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen keurt de cesuur goed en afgevaardigden van de examencommissies van de hogescholen stellen de cesuur vast.

Na elke toetsafname ontvangt de hogeschool een hogeschoolrapportage met informatie over de toets, landelijke cijfers en cijfers van zijn hogeschool. Jaarlijks stellen wij een rapportage op van de resultaten op de landelijke kennistoets per vak. Hogescholen kunnen met elkaar de onderlinge verschillen bespreken en daar waar nodig hun onderwijsprogramma aanpassen.

Het Landelijk Overleg Examencommissies (LOEx) draagt zorg voor landelijke eenduidigheid in afspraken en regels rondom deelname en afname van de landelijke kennistoetsen om het uniforme karakter te waarborgen. Er zijn meerdere toetsperioden per studiejaar; zeven voor de pabo en drie voor de tweedegraadslerarenopleidingen. Studenten kunnen per studiejaar tweemaal deelnemen aan een landelijke kennistoets. Door gebruik te maken van hun domeinscores en de inzage van de landelijke kennistoets kunnen studenten zien op welke onderdelen ze zich nog kunnen ontwikkelen.

Het behalen van de landelijke kennistoets is een voorwaarde om de opleiding af te ronden. Voor de vreemde talen maakt een verplichte internationale toets eveneens onderdeel uit van de borging van de kennisbases. Ook deze taaltoetsen hebben een landelijk bepaalde cesuur. Bij goed leraarschap komt vanzelfsprekend meer kijken. Hogescholen bepalen zelf hoe ze andere kennis en vaardigheden toetsen.

Verlagjaar

Ruim duizend nieuwe vragen ontwikkeld

In 2021 hebben zestien constructieteams gewerkt aan de vraagconstructie en het maken van de landelijke kennistoetsen. In totaal hebben 85 docenten van 16 hogescholen/universiteiten ruim duizend vragen gemaakt, besproken en beoordeeld. Daarnaast zijn de docenten bezig geweest om bestaande vragen te reviseren. De constructieamleden van de Landelijke Kennistoets Wiskunde van de pabo hebben de vragen die in de toets zitten ook voorzien van uitleg. De uitleg is zichtbaar voor studenten bij de inzage. Deze uitgebreide uitleg heeft ervoor gezorgd dat besloten is om geen docent meer bij de inzage aanwezig te laten zijn.

'We schaven net zo lang tot we een echt goede vraag hebben'

Hoofdredacteur Ineke Stigter, landelijke kennistoets Nederlands (pabo)

[Lees meer](#)

Ruimere mogelijkheden toetsafnames door corona

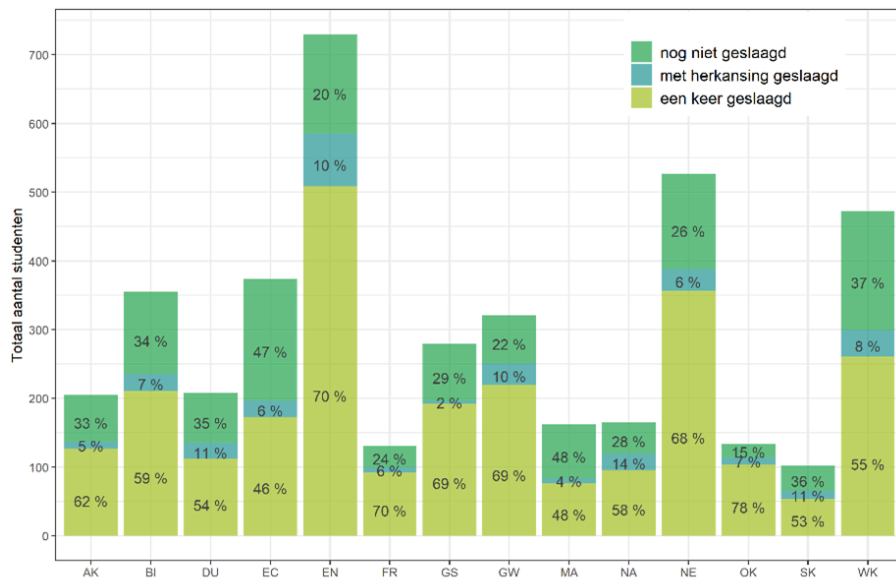
De toetsafnames hebben wij volgens planning kunnen aanbieden. Wel is hierbij rekening gehouden met ruimere mogelijkheden voor toetsafnames, omdat de faciliteiten hiervoor op de hogescholen door de coronamaatregelen beperkt bleken. Dit betekende dat de landelijke kennistoetsen in april, juni en augustus van de pabo over twee toetsdagen zijn ingericht.

Versnelde overstap toetsafnamespeler

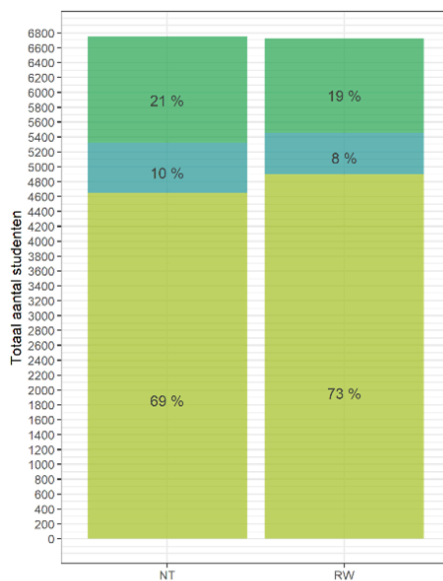
In januari was het door een systeemmigratie naar een nieuwe cloudomgeving voor het toetsysteem door de leverancier noodzakelijk om versneld over te stappen op het gebruik van een nieuwe toetsafnamespeler. Dit zorgde voor een hoge belasting van de toetsorganisatie. Om de systeemmigratie veilig en verantwoord uit te voeren, hebben de toetsafnames in maart voor de pabo geen doorgang gevonden.

Resultaten van de studenten

In studiejaar 2020-2021 zijn ruim 20.500 toetsen afgenomen, waarvan voor de pabo ruim 15.700 toetsen en voor de tweedegraadslerarenopleidingen bijna 5.000 toetsen. Hieronder zijn de studentresultaten over alle toetsen van studiejaar 2020-2021 opgenomen, onderverdeeld in pabo en tweedegraadslerarenopleidingen. In de figuren is te zien hoeveel unieke studenten al dan niet in één keer geslaagd zijn in het betreffende studiejaar en hoeveel studenten de landelijke kennistoets volgend studiejaar nog moeten herkansen.

Figuur 1. Studentresultaten landelijke kennistoetsen (tweedegraads)

Figuur 2. Studentresultaten landelijke kennistoetsen (pabo)

In gesprek over de verschillende hogeschoolresultaten

Per studiejaar vatten wij de resultaten over toetsafnames samen in zogenoemde jaarlijkse rapportages landelijke kennistoetsen. Deze rapportages verspreiden wij onder de hogescholen. Aan de hand van deze rapportages kunnen lerarenopleiders binnen het landelijk vakoverleg en/of binnen de peerreviewgroep met elkaar in gesprek gaan over de verschillende hogeschoolresultaten per domein in de landelijke kennistoets. Door grote veranderingen in het toetssysteem en de bijkomende migratie naar een nieuw itembanksysteem zijn deze resultaten in 2021 niet opgesteld. In 2022 zal een rapportage verschijnen met de resultaten van studiejaar 2020-2021 en 2021-2022 bij elkaar genomen.

Hervatting van de inzages

Na elke toetsafname organiseren wij een landelijke inzage voor de studenten. Het organiseren van inzagesessies bleek eind 2020 niet langer mogelijk door de coronamaatregelen. In maart 2021 konden de inzages worden hervat door deze te organiseren op een onderwijslocatie. In 2021 hebben in totaal 280 studenten van de pabo en 308 studenten van de tweedegraadslerarenopleidingen zich ingeschreven. De landelijke inzages organiseren wij op een centrale plaats. Vanuit verschillende gremia is het verzoek gekomen om te onderzoeken of het mogelijk is om de digitale inzage bij de hogescholen zelf te organiseren. Hiervoor hebben wij een plan geschreven en in 2022 starten de pabo's met een pilot.

Itemresponstheorie om cesuurscore te bepalen

Met de tweedegraadslerarenopleiding Wiskunde zijn wij aan de slag gegaan om met itemresponstheorie de cesuurscore van de landelijke kennistoetsen te bepalen. Dit is mogelijk doordat de lerarenopleiding beschikt over een itembank met voldoende vragen die ongewijzigd in meerdere toetsen zijn gebruikt. In september hebben lerarenopleiders in een normeringspanelsessie de landelijke cesuurscore op een toets bepaald. Deze cesuurscore zal vanaf studiejaar 2022-2023 door middel van itemresponstheorie worden overgebracht naar de nieuwe versies van de landelijke kennistoets. Door deze werkwijze ontstaat gezamenlijk inzicht over het beoogde vakinhoudelijke niveau en een groter gevoel van eigenaarschap bij de lerarenopleiders van deze toetsen.

Inzet kennistoets voor master

In het kader van de ontwikkeling van een master voor leraar in het primair onderwijs (EMPO) hebben een aantal universiteiten bij *10voordeleraar* geïnformeerd naar de mogelijkheden om de landelijke kennistoetsen pabo-Wiskunde en pabo-Nederlands hiervoor in te zetten. Hierover zijn wij met de universiteiten in gesprek.

5 Horizontale kwaliteitsborging tweedegraadslerarenopleidingen

Achtergrond

De tweedegraadslerarenopleidingen werken aan een gezamenlijke horizontale kwaliteitsborging, waarbij de veranderagenda *Duurzame Kwaliteitsborging Tweedegraadslerarenopleidingen* leidend is. Om de doelen van de veranderagenda te realiseren zijn voor de landelijke vakoverleggen voor de komende jaren de volgende prioriteiten opgesteld: *Onderhoud en herijking kennisbases, Implementatie kennisbases, Doorontwikkeling peerreviewsystematiek* en *Ontwikkeling borgingssysteem voor (het integrale) eindniveau student*. De landelijke vakoverleggen hebben op basis hiervan een meerjarenplan voor de komende zes jaar aangeleverd. De aanpak kan per landelijk vakoverleg verschillen. Het Regieorgaan Horizontale Kwaliteitsborging Tweedegraadslerarenopleidingen is verantwoordelijk voor de implementatie van de veranderagenda. Wij ondersteunen het regieorgaan hierin.

Verlagjaar

Evaluatie peerreview tweedegraadslerarenopleidingen

Alle 25 landelijke vakoverleggen van de tweedegraadslerarenopleidingen hebben meerdere jaren ervaring met peerreview. In het najaar hebben wij in opdracht van het regieorgaan aan alle leden van de landelijke vakoverleggen een vragenlijst verstuurd. Doel van deze evaluatie is om een goed beeld te krijgen over het proces van de peerreviews, de opbrengsten, knelpunten en uitdagingen. Waar staan wij nu en wat zijn de ervaringen en wensen van de landelijke vakoverleggen ten opzichte van de doorontwikkeling voor de toekomst? Zo kunnen de landelijke vakoverleggen gezamenlijk vervolgstappen zetten en de juiste ondersteuning krijgen daar waar gewenst. De resultaten zullen wij begin 2022 in een centrale bijeenkomst met de landelijke vakoverleggen delen en dan kunnen de vervolgstappen voor doorontwikkeling worden bepaald.

In gesprek over een alternatief evaluatief programma

De landelijke vakoverleggen zijn gevraagd om middels peerreview te komen tot een gezamenlijk standpunt over hoe zij met de landelijke kennistoetsen en de toetsitembank om willen gaan. In dit licht heeft ADEF een voorstel aan de Stuurgroep Lerarenopleidingen gedaan over hoe om te gaan met peerreview en landelijke toetsing. De Raad voor Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen is van mening dat het aangedragen alternatief om het individuele eindniveau van de

student te bepalen op dit moment nog niet voldoende is geborgd. Afsproken is om in gezamenlijkheid tot een plan te komen waarin wordt bepaald onder welke condities het integrale eindniveau kan worden geborgd.

Verkennen wat programmatisch toetsen kan betekenen

In lijn met de horizontale kwaliteitsborging en het bestuursakkoord flexibilisering van de lerarenopleidingen hebben wij in opdracht van het regieorgaan een online symposium georganiseerd over programmatisch toetsen. Doel van het symposium was de lerarenopleiders te informeren, op basis van een aantal voorbeelden uit de praktijk, ervaringsdeskundigen en een paneldiscussie over deze nieuwe vorm van borging. Het symposium was een eerste verkenning op programmatisch toetsen. In de toekomst zal er voor de lerarenopleiders een vervolgbijeenkomst worden georganiseerd.

6 Leraren voor morgen

Achtergrond

Om de flexibilisering van de lerarenopleidingen te versnellen en versterken heeft het ministerie het *Bestuursakkoord Flexibilisering Lerarenopleidingen* gesloten met de hogescholen en universiteiten. Onder de naam *Leraren voor morgen* werken de hogescholen aan de uitvoering om de ambities te verwezenlijken. Door meer recht te doen aan de individuele leerbehoefte kunnen lerarenopleidingen meer mensen enthousiasmeren voor een baan in het onderwijs. Flexibilisering maakt het aantrekkelijker om leraar te worden, te zijn en te blijven. Landelijke werkgroepen met vertegenwoordigers uit de lerarenopleidingen bereiden de uitvoering voor en klankbordgroepen denken met hun mee. Het delen van kennis en ervaringen vindt zoveel mogelijk plaats binnen bestaande netwerken. Daarnaast organiseren werkgroepen kennisdeelsessies en professionaliseringsactiviteiten voor lerarenopleiders. Wij ondersteunen de projectorganisatie.

Verlagjaar

Naar een projectorganisatie

Vanaf november 2020 heeft een kwartiermaker vanuit ons de voorbereidingen getroffen voor de start van de implementatie en een governancestructuur. Vanaf maart is de uitvoering gestart met een regulier overleg van een kerngroep en een daaruit gekozen projectmanagementteam. Vervolgens zijn een zevental werkgroepen met achterliggende klankbordgroepen ingesteld. Na de zomer is de ondersteuningsstructuur vanuit het programmabureau uitgebreid om met name de werkgroepen beter te kunnen ondersteunen.

Een duurzame implementatie met oog voor andere onderwijsontwikkelingen

Gedurende het traject is er veelvuldig contact met de Stuurgroep Lerarenopleidingen als opdrachtgever. Met de landelijke opleidingsoverleggen en het Landelijk Overleg Examencommissies is regelmatig overleg om zoveel mogelijk de wensen en ideeën te bespreken die leven bij de opleidingen. De externe contacten verlopen voornamelijk via de Vereniging Hogescholen. Alle partijen ondersteunen het zorgvuldig doorlopen van het proces. Een duurzame implementatie en voldoende draagvlak van het bestuursakkoord wordt belangrijker gevonden dan een snelle invoer waarbij van bovenaf het wat en hoe wordt bepaald. De uitvoering wordt zo goed als mogelijk ingepast met andere onderwijsontwikkelingen die niet direct deel uit maken van het bestuursakkoord en met de snelheid waarin bepaalde zaken (wettelijk) worden verankerd.

10
voor
de
leraar

Onder de naam *Leraren voor morgen* werken de hogescholen aan de uitvoering

De communicatie richting de lerarenopleiders van de hogescholen vindt plaats onder de naam *Leraren voor morgen*. In oktober is de website online gegaan en is de eerste nieuwsbrief verschenen. In november hebben wij een online informatiesessie georganiseerd voor lerarenopleiders over de uitvoering van het bestuursakkoord rondom de flexibilisering van de lerarenopleidingen.

7 Landelijk Expertisecentrum Jonge Kind

Achtergrond

Het Landelijk Expertisecentrum Jonge Kind (LEJK) werkt aan beter onderwijs voor jonge kinderen tussen de twee en acht jaar door het stimuleren van samenwerking tussen wetenschap, opleidingen en praktijk. Binnen het expertisecentrum deelt iedereen elkaars kennis en kunde rond het leren, ontwikkelen en onderwijzen van jonge kinderen. Naast het creëren van nieuwe kennis maakt het expertisecentrum ook bestaande inzichten toepasbaar. Belangrijke instrumenten zijn state-of-the art kennis, gezamenlijk praktijkgericht onderzoek en uitwisseling van good practices. Wij zijn betrokken geweest bij de oprichting van het expertisecentrum.

Verlagjaar

Onder aanvoering van een kwartiermaker vanuit ons is het Landelijk Expertisecentrum Jonge Kind opgericht. In maart 2022 is een directeur aangesteld en in mei vond het startsymposium plaats, waar de minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap een inhoudelijke bijdrage leverde. Hiermee presenteerde het expertisecentrum zichzelf aan de buitenwacht, werd de website feestelijk gelanceerd en is speciale aandacht gevraagd voor het belang van goed onderwijs aan het jonge kind op de basisschool. Hiermee is onze opdracht afgerond.

8 Instroom pabo

Achtergrond

De toelatingstoetsen zijn een verplichting voor mbo-studenten en havoleerlingen die in een of meerdere van de vakken Aardrijkskunde, Geschiedenis en Natuur & Techniek geen eindexamen hebben gedaan. Het doel is om te voorkomen dat pabo's binnen het curriculum tijd moeten besteden aan het wegwerken van achterstanden in de veronderstelde voorkennis in het toch al volle curriculum. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft de Vereniging Hogescholen vanaf september 2018 tot en met september 2022 de subsidie *Instroom Pabo* toegekend. Wij verzorgen namens de Vereniging Hogescholen de operationalisering van de afname van meer dan 16.000 toelatingstoetsen, de organisatie van landelijke ondersteuning ter voorbereiding op de toelatingstoetsen en het beheer van de website.

Verlagjaar

Tijdelijk afwijken van extra toelatingseisen

In 2021 is het actieplan *Naar een toekomstbestendig en inclusiever toetsings- en toelatingsbeleid* aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap overhandigd. De pabo's maken er werk van om de toelatingstoetsen informerend voor de poort van de pabo in te zetten. In het eerste jaar van inschrijving moet de student alsnog voldoen aan de extra toelatingseisen. Om dit mogelijk te maken bereidt het ministerie een Algemene Maatregel van Bestuur voor, aan de hand waarvan in een experiment tijdelijk afgeweken kan worden van de gestelde bijzondere nadere vooropleidingseisen voor instroom in de pabo.

Inrichting portfolio mbo-keuzedeel

In een werkgroep is verder nagedacht over de inrichting van het portfolio ter afronding van het mbo-keuzedeel *Vorbereiding Pabo* en de daaraan gekoppelde instroom in de pabo. Hier is bestuurlijke steun vanuit de Vereniging Hogescholen en de MBO Raad voor gegeven. Er wordt gewerkt om in een aantal pilots per 1 september 2022 hiermee aan de slag te gaan.

Onderzoeksresultaten naar uitval toelatingstoetsen

In juni 2021 is het onderzoek Toelatingstoetsen Getoetst opgeleverd. Het onderzoek is gedaan op verzoek van de Tweede Kamer, die graag wil weten waarom er bij de toelatingstoets zoveel uitval is van potentiële studenten met een niet-westerse achtergrond die zich inschrijven voor de pabo. De onderzoekers komen tot de conclusie dat op vraagniveau geen sprake is van aantoonbare bias. Ze zien wel mogelijkheden in het verbeteren van de handreikingen die dienen als basis voor zelfstudie voor het betreffende vak.

9 Rekentoets Wiscat voor de pabo

Achtergrond

Studenten van de pabo maken in hun eerste jaar de landelijke rekentoets Wiscat voor de pabo om te zien of ze voldoen aan de landelijk vastgestelde norm voor rekenen. De resultaten tellen mee voor het bindend studieadvies. *10voordeleraar* voert periodiek met Cito overleg over de toetsafnames en informeert hier de leden van LOBO over.

Verlagjaar

Nieuw te ontwikkelen rekentoets

Het Ministerie van Onderwijs Cultuur & Wetenschap is in gesprek met Cito voor de verlenging van het huidige contract voor de afname van de rekentoets Wiscat voor de pabo van 1 september 2022 tot en met 31 augustus 2023. In de tussentijd wordt bij de pabo's input opgehaald ten aanzien van de nieuw te ontwikkelen rekentoets voor de pabo. De de adaptiviteit van de toets moet behouden blijven en dit staat dan ook hoog op de agenda. Ook is het voornemen om de toets qua kennisdomeinen aan te laten sluiten bij de landelijke kennistoets Wiskunde voor de pabo. Deze input wordt gebruikt voor de aanbesteding van deze nieuwe rekentoets, wat begin 2022 zal worden opgestart.

10 Expertisecentrum Over Grenzen

Achtergrond

Vanuit de Tweede Kamer is de wens geuit om te komen tot een verdere bundeling van expertise op het gebied van het onderzoek naar en het onderwijs aan het jongere en oudere kind. Dit mede naar aanleiding van de motie Heerema c.s. en het rapport *Specialisatiemogelijkheden in lerarenopleidingen* van ResearchNed. Vanaf juni 2021 is vanuit ons programmabureau een kwartiermaker aangesteld om te verkennen of er voldoende draagvlak is voor de oprichting van een landelijk expertisecentrum voor het oudere kind. Het expertisecentrum met de naam Over Grenzen zou zich moeten gaan richten op het bundelen van kennis en expertise rondom de overgang van leerlingen vanuit het primair naar het voortgezet onderwijs.

Verslagjaar

In mei zijn middelen toegekend om een verkenning uit te voeren naar de slaagkansen van een expertisecentrum Over Grenzen. Om te kijken in hoeverre draagvlak is voor een dergelijk expertisecentrum heeft de kwartiermaker gesprekken gevoerd met diverse betrokkenen, waaronder de onderwijskoepels, de beroepsorganisaties, bij het onderwerp betrokken lectoren en docenten vanuit het primair en het voortgezet onderwijs. Hierbij is gevraagd naar mogelijk te onderzoeken onderwerpen en thema's en de wijze van aansturing van een dergelijk expertisecentrum. De input wordt uiteindelijk gebundeld in een rapport dat binnen de Stuurgroep Lerarenopleidingen zal worden besproken.

11 Financiën

Overzicht kosten

Om uitvoering te geven aan het programma, maken wij kosten. Deze exploitatielasten voor 2021 zijn onderverdeeld in een aantal aan de activiteiten te relateren rubrieken en zijn hieronder opgenomen.

Overzicht kosten 2021	Realisatie	Begroting	Afwijking
Vraagproductie	€ 573.170	€ 740.526	- € 167.356
Toetsafname	€ 450.300	€ 450.491	- € 191
Uitslagbepaling en -verstrekking	€ 223.783	€ 275.448	- € 51.665
Periodieke herijking en peerreview kennisbases	€ 473.450	€ 477.829	- € 4.379
Management, communicatie en ondersteuning	€ 527.265	€ 585.991	- € 58.726
Totaal	€ 2.247.968	€ 2.530.285	- € 282.317

Overzicht dekking van de kosten

De geldmiddelen die ons ter beschikking staan, bestaan primair uit een doorbelasting aan de hogescholen voor afgenomen pabo- en tweedegraadstoetsen. Daarnaast stelt het Ministerie van Onderwijs Cultuur & Wetenschap tijdelijk zogenaamde professionaliseringsgelden voor lerarenopleiders ter beschikking. Deze worden ingezet ter ondersteuning van peerreviewactiviteiten. Hieronder is het overzicht van de dekking van de kosten over 2021 opgenomen.

Overzicht dekking van de kosten 2021	Realisatie	Begroting	Afwijking
Doorbelast aan hogescholen op basis van afgenomen toetsen	€ 1.695.428	€ 1.964.557	- € 269.129
Dekking vanuit professionaliseringsgelden OCW	€ 552.540	€ 565.728	- € 13.188
Totaal	€ 2.247.968	€ 2.530.285	- € 282.317

12 Verslag Raad voor Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen

Taken

De Raad voor Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen adviseert over en ziet toe op de professionele begeleiding en de kwaliteit van de ontwikkelingen van de drie landelijke kwaliteitsborgingsinstrumenten die de Stuurgroep Lerarenopleidingen hanteert voor haar lerarenopleidingen.

Vraagstukken hebben betrekking op onder andere:

- de bruikbaarheid, (universele) toepasbaarheid van en het bevorderen van draagvlak voor de drie landelijke kwaliteitsborgingsinstrumenten;
- de verantwoording ten aanzien van de resultaten ervan;
- de bijbehorende docentprofessionalisering;
- inpassing van de instrumenten in de externe kwaliteitszorgsystemen en -processen (met name in het accreditatiesysteem);
- het adviseren over het opzetten van onderzoek naar de resultaten en toepasbaarheid ervan.

Verder adviseert de raad de stuurgroep specifiek over het al dan niet ontheffen van een (groep van) opleiding(en) van het bindingsbesluit tot afname van de landelijke kennistoets, indien zij van mening is dat het aangedragen alternatief om het integrale individuele eindniveau van de student te bepalen, is geborgd.

Daarnaast treedt de raad op als klankbordgroep voor de diverse landelijke netwerkorganisaties van lerarenopleidingen, het Regieorgaan Horizontale Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen en de landelijke vakoverleggen.

De raad werkt met twee deelraden, maar de uiteindelijke adviezen zijn een gezamenlijk besluit van de hele raad. Naast de algemene aspecten die de voltallige raad bespreekt is een verdeling gemaakt in een deelraad voor de bespreking van peerreview en de kennisbases en een deelraad voor de landelijke kennistoetsen.

Leden

De Raad voor Kwaliteitsborging Lerarenopleidingen bestaat uit een vijftal personen met expertise op alle relevante gebieden:

- Ans Buys (voorzitter) – deelraad Peerreview en kennisbasis
expert lerarenopleidingen algemeen, met name bestuurlijke ontwikkelingen
- Cees van der Vleuten – deelraad Landelijke kennistoetsen
expert toetsing en onderwijsontwikkeling
- Eva van der Molen – deelraad Peerreview en kennisbasis
expert peerreview en onderwijsvernieuwing
- Jan van Tartwijk – deelraad Peerreview en kennisbasis

expert lerarenopleidingen en professionele ontwikkeling

- Theo Eggen – deelraad Landelijke kennistoetsen
expert psychometrie en toetsing

Contactmomenten

De voltallige raad heeft in het verslagjaar vier keer vergaderd (februari, juni, september en november). Daarnaast hebben (leden van) de afzonderlijke deelraden verschillende keren onderling overleg gehad. Verder hebben de afzonderlijke leden van de raad diverse gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van opleidingen, de landelijke vakoverleggen, het Landelijk Overleg Examencommissies en de vaststellingscommissie, het regieorgaan en ADEF en het programmabureau *10voordeleraar*.

Besproken onderwerpen

Centrale raad

De belangrijkste twee inhoudelijke onderwerpen waren de (verdere uitwerking van de) peerreviewsystematiek en wijze van borging van het eindniveau van de student. Het voorstel van het regieorgaan en ADEF aan de stuurgroep over hoe om te gaan met peerreview en landelijke toetsing speelde daarbij een belangrijke rol en is door de raad van een advies voorzien richting de stuurgroep. De raad is van mening dat het aangedragen alternatief om het individuele eindniveau van de student te borgen op dit moment niet voldoende is. Naar aanleiding hiervan heeft de raad gesprekken gevoerd met onder andere de leden van het regieorgaan. Afgesproken is om in gezamenlijkheid tot een plan te komen waarin wordt bepaald onder welke condities het integrale eindniveau kan worden geborgd. Ook heeft het geleid tot een opdracht om een onderzoek uit te voeren naar de effecten van de landelijke kennistoetsen. Doelstelling is om in beeld te brengen wat het effect is geweest op het beheersingsniveau van de student gedurende de acht jaar dat de landelijke kennistoetsen zijn afgenomen.

Deelraad Landelijke Kennistoetsen

Voor de Deelraad Landelijke Kennistoetsen hebben de volgende onderwerpen centraal gestaan: de (problemen bij de) overgang naar een nieuw toetsysteem en toetsafnamespeler voor de landelijke kennistoetsen, en de mogelijkheid van verdere professionalisering van de cesuurbepaling en cesuurhandhaving via itemresponsstheorie. Met dit laatste bepaal je de vaardigheidsscore van een student ongeacht de gebruikte toetsversie.

Deelraad Peerreview en Kennisbasis

Voor de Deelraad Peerreview en Kennisbasis stond vooral het invoeren en de verdere ontwikkeling van de peerreviewsystematiek centraal en het afnemen van een evaluatie over het gebruik van peerreview bij de landelijke vakoverleggen van de tweedegraadslerarenopleidingen.

Opvolging eerdere aanbevelingen

Ondanks eerdere aanbevelingen om de resultaten van de landelijke kennistoets te bepreken in een overleg van de lerarenopleiders van het desbetreffende vak gebeurt dit nog steeds niet of nauwelijks. De raad is van mening dat een goede analyse door de lerarenopleiders van de resultaten die de student van elke instelling heeft behaald zeer leerzaam kan zijn. De resultaten variëren nog steeds sterk per instelling, per domein, en per vooropleiding van de student. Een goede analyse waarom die verschillen aanwezig zijn en waarom bepaalde instellingen een hoger slagingspercentage bereiken dan anderen kan een bijdrage leveren aan het verbeteren van het onderwijsproces en aan het studiesucces van de opleiding.

Conclusies, aanbevelingen en toekomstperspectief

De raad ziet voor zichzelf ook een rol weggelegd bij de verdere uitvoering van het Bestuursakkoord Flexibilisering Lerarenopleidingen. Diverse aspecten liggen in het verlengde van haar huidige taak. Het betreft dan met name het adviseren van de overkoepelende groep die toeziet op de werkbaarheid van de producten die worden opgeleverd door de werkgroepen. Naast de werkbaarheid als zodanig gaat het dan ook over de congruentie van die producten voor de diverse type lerarenopleidingen en haar huidige vormen die het hbo kent. Daarnaast blijft de eindborging bij invoering van leeruitkomsten van de diverse bekwaamheden die van een leraar verwacht worden, en de specifieke contexten (type lerarenopleiding) waaronder die toegepast moeten worden, van groot belang.

Op dit moment ziet de raad dat het instrument peerreview en landelijke kennistoets elkaar goed aanvullen. Peerreview is een goede systematiek om de onderwijsprogramma's van elk van de deelnemende instellingen te verbeteren en de landelijke kennistoets is een instrument die nog steeds doet wat deze moet doen: het maakt onderscheid tussen de studenten die het vakkennisniveau beheersen en de studenten die dat (nog) niet beheersen en geeft daardoor de garantie dat studenten met onvoldoende beheersing van de vakkennis niet kunnen afstuderen.

De raad ziet in peerreview een goede systematiek om te komen tot een meer integrale eindborging van de student, waarbij dus ook de andere noodzakelijk geachte bekwaamheden zoals het wendbaar kunnen toepassen van die kennis in de praktijk, de pedagogisch-didactische bekwaamheden, en de professionele attituden en grondhouding van de afgestudeerden kan worden geborgd. Op deze wijze kan ook voor de buitenwacht (en tijdens de accreditatie) het niveau van de afgestudeerden beter worden aangetoond.

10
voor
de
leraar

Colofon

Den Haag, mei 2022

Uitgave

10voordeleraar
Prinsessegracht 21
2514 AP Den Haag
Postbus 123
2501 CC Den Haag

info@10voordeleraar.nl

www.10voordeleraar.nl

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt, zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever. Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteurs, redactie en uitgever geen aansprakelijkheid voor de gevolgen daarvan.